

NUMELE DE BOTEZ ÎN RELAȚIA STRUCTURI SOCIALE – ANTROPONIMIE ÎNTR-UN SAT BĂNĂȚEAN (BELINȚ – JUD. TIMIȘ)

1. Lucrarea aceasta face parte dintr-o mai amplă cercetare sociolingvistică, din care am publicat primele rezultate încă în 1981: „*Numele de pociumb*” în *relația structuri sociale-antroponimie într-un sat bănățean (Belinț – jud. Timiș)*, în „*Analele Banatului*”. Etnografie, vol. I, Timișoara, 1981, p. 219-232. Termenul de *sociolingvistică* este utilizat aici într-o accepție mai largă. După un studiu al lui Eugen Coșeriu, datat 1978, lucrarea noastră ar aparține mai curând unei discipline colaterale, *sociologia limbajului*, pentru că obiectul de studiu este în primul rând contextul social, iar lingvistica apare numai ca o disciplină auxiliară (*Socio- și etnolingvistica. Bazele și sarcinile lor*, în vol. *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică. Trei studii*. Cu o prefață de Silviu Berejan și un punct de vedere editorial de Stelian Dumistrăcel, Chișinău, 1994, p. 134). Indiferent însă de domeniul în care s-ar încadra cercetarea noastră, constatam atunci că un teren dintre cele mai fertile pe care se poate întâlni sociologia cu lingvistica este acela al raporturilor ce se stabilesc între structurile sociale și antroponimie, în măsura în care strânsa condiționare a numelui de persoană de viața individului uman și de evoluția grupului social din care acesta face parte se reflectă în întregul sistem onomastic, și arătăm că acest aspect n-a fost abordat de Liliana Ionescu-Ruxăndoiu și Dumitru Chițoran în creștomatiia *Sociolingvistica. Orientări actuale*, București, 1975, dar pentru care Marica Pietreanu propunea termenul *socio-onomastică* (*O cercetare de „socio-onomastică” aplicată la material românesc*, în SO, I, 1976, p. 38-48*) și cita ca precursori ai acestei subdiviziuni a onomasticii pe Șt. Pașca, H. H. Stahl și Al. Graur.

A devenit aproape un loc comun – mai scriam acolo – afirmația că în structura antroponimică se oglindește situația socială a unei persoane, starea sa civilă, „capacitatea juridică a unei persoane de a-și exercita drepturile și datoriile familiale sau cutumiare ce decurg din posesia firească a numelui” (Romulus Vulcănescu, *Etnologie juridică*, București, 1970, p. 116). E drept, însă, că această caracteristică a antroponimiei este recunoscută mai ales pentru stadiul din trecut al

* În afara siglelor și a abrevierilor curente, am mai folosit: n. bz. = nume de botez; n. pb. = nume de pociumb; n. fam. = nume de familie.

numelor, ba chiar se afirmă de către unii cercetători că „în alcătuirea numelor actuale de persoane nu se mai reflectă decât puțin din starea socială și personalitatea juridică a purtătorului. Numele de persoane nu mai spun astăzi nimic despre starea socială a purtătorului” (*ibidem*, p. 109). Ceea ce credem că este puțin exagerat, câtă vreme nu se face o disociere între numele de familie, numele de botez și celelalte nume și se face abstracție de faptul că studiul numelui de persoane în strânsă legătură cu grupul social interesează nu numai pentru modul în care acesta se mulează personalității individului purtător, ci și pentru felul în care el devine oglinda unei întregi colectivități sociale, a unui ansamblu de relații interumane. Sunt nume pe care omul le moștenește, după cum sunt nume pe care le pierde sau le dobândește în grupul sau microgrupul în care se integrează. Tocmai dinamica aceasta a constituirii, sub ochii noștri, a numelor de persoane într-o comunitate rurală am urmărit s-o surprindem în cercetarea noastră.

2. Constituirea numelor de persoane depinde de structura societății în ansamblul ei, propagată până la cel mai mic nucleu social, care este familia. Mutațiile înregistrate în macro- și microgrupurile sociale atrag după sine și schimbări în antroponimie, fapt pentru care ne interesează să vedem în ce au constat aceste mutații în societatea rurală de până la Revoluția din Decembrie 1989, cu reverberațiile firești și după acest eveniment.

Procesul de cooperativizare a agriculturii a transformat structurile economice tradiționale ale producției agrare; a transformat structurile comunității sătești ca tip specific de societate și de grup de relații interpersonale; a transformat structurile vieții publice a satului; a transformat structurile interne ale familiei țărănești (Mihail Cernea, *Schimbări ale structurii familiei țărănești în cooperativele agricole*, în „Revista de filozofie”, tomul 16, 1969, nr. 8, p. 1 009). Mai ales acestea din urmă prezintă interes pentru studiul antroponomastic și vom insista pe scurt asupra lor.

În trecut, familia țărănească era în primul rând o „gospodărie”, un „atelier de producție”, o familie de lucrători direcți ai pământului, a căror hrană era scoasă din munca asociată depusă pe un teren comun familial (H. H. Stahl, *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. II, București, 1959, p. 111). „Șeful unității familiale este în același timp și șeful «întreprinderii» agricole. *Rudenia* devine *structura* unui organism de producție. Autoritatea morală a capului familiei este dublată și consolidată de calitatea sa de proprietar al gospodăriei. Lui îi revine dreptul de administrare și puterea de decizie în problemele economice ale întreprinderii țărănești. Dependența familială a membrilor familiei față de șeful ei este simultan și o subordonare în organizarea și efectuarea procesului de producție. Coincidența unității de gospodărie cu unitatea familială favorizează disciplina membrilor grupului și opune rezistență greu de depășit în fața eventualelor lor tendințe de autonomie” (M. Cernea, *art. cit.*, p. 1 012).

Cu totul alta a devenit situația după reunirea forțată a micilor gospodării individuale în marea cooperativă agricolă, când familia țărănească a încetat de a mai fi

o unitate de producție. Redăm transformările din familia țărănească după M. Cernea, *art. cit.*, p. 1013-1019, investigație bazată în mare parte pe date culese din Belinț.

Funcția de producător revine acum nu familiei țărănești, ci membrilor ei. Cu alte cuvinte, socializarea producției agricole individualizează producătorul. Nu microgrupul familial, ci individul este unitatea de producție ultimă. Locul grupului familial în organizarea socială a muncii este luat de alte forme grupale: *echipa* de producție, *brigada*, care include indivizii nu după criteriile de rudenie și consangvinitate, ci reunește membri ai unor familii diferite, după criteriile funcționale. Asistăm apoi la separarea rolului de „șef de familie” de cel de „conducător al activității de producție” prestate de membrii familiei, roluri întrupate înainte într-un individ unic. Șeful familiei nu mai distribuie sarcini de muncă celorlalți membri ai familiei sale, nu mai apreciază rezultatele muncii lor, aceste funcții revenind acum conducerii cooperativei, brigadierului etc. Membrii familiei țărănești devin subordonați profesional ai unor persoane din afara ierarhiei familiale, ceea ce duce la treptata eroziune a autorității capului de gospodărie, la slăbirea relațiilor de dependență față de șeful familiei, la autonomia, la scoaterea de sub presiunea coerciției economice relativ mai timpurie și într-o proporție mai mare a generației tinere.

Asemenea modificări s-au petrecut și în familia necooperativizată, mai ales în ce privește rolul femeii și tinerilor, ca urmare a modernizării tehnice a gospodăriei individuale.

Extinderea continuă a învățământului în mediul rural a adus, de asemenea, elemente noi în familia țărănească. Tinerii trimiși la oraș, la diferite școli și facultăți, au început să aibă un cuvânt mai greu decât în trecut, să participe cu multă autoritate la luarea deciziilor, la utilizarea mijloacelor materiale ale familiei, să se bucure de prestigiu mai mare în familie și în sat și să dispună de însemnate posibilități de mobilitate socială. Tânărul plecat la școală a devenit un personaj nou pentru familiile țărănești. La vârsta când înainte adolescentul devenea lucrător în gospodărie, se înregistra încă un braț care muncea pentru familie, acum familia muncește pentru el. El este în același timp absent și prezent. Statutul lui, departe de a-i spori obligațiile față de familie, îi sporește drepturile. El personifică emanciparea familiei, mobilitatea ei socială.

La acest tip de personaj a venit să se adauge un altul, de asemeni cu statut aparte, anume muncitorul-țăran, acel membru al familiei care se deplasează zilnic la oraș pentru a lucra în întreprinderile industriale, dar care în timpul liber poate fi văzut, fără excepție, la munca câmpului. Față de ceilalți membri ai familiei, el câștigă în autoritate, ca unul ce contribuie la prosperitatea familiei prin salariul lunar pe care-l varsă în bugetul ei.

Situația privitoare la componența socială a familiei țărănești credem că rezultă destul de elocvent din datele statistice culese de noi de la Belinț, în anul 1971, cu prilejul unei anchete sociologice:

Categoria socială a membrilor familiei țărănești	Număr de indivizi	Număr de familii în care sunt repartizați
1. Muncitori-țărani	213	166
2. Elevi la școli postgenerale și studenți proveniți din familii țărănești	66	60
3. Intelectuali proveniți din familii țărănești și reîntorși în aceste familii	14	12
TOTAL:	293	238

Dacă ținem seama că în 15 familii țărănești am întâlnit, pe lângă țărani, reprezentanți a câte două categorii sociale de mai sus, rezultă că 223 de familii țărănești belințene au suferit, deja la acea dată, schimbări ale componenței lor sociale. Or, raportat la numărul total de familii din Belinț (601) și la numărul de familii țărănești (569), procentul este destul de însemnat: 37%, respectiv 39%. Cum procesul acesta a cunoscut o tendință de continuă adâncire, putem afirma că după zece ani peste 50% dintre familiile țărănești din Belinț și-au modificat structura socială.

Rezumând, eliberarea membrilor familiei, îndeosebi a tinerilor, de coerciția economică a familiei, apariția unor personaje noi în viața satului: tânărul plecat la studii și muncitorul-țăran, ca și penetrația culturii la toate nivelurile în familia țărănească au constituit schimbări care n-au putut lăsa neatinsă antroponomia rurală.

3. Ca pretutindeni în mediul rural, întâlnim și la Belinț două sisteme onomastice utilizate pentru fiecare individ: unul oficial, constând în nume (de familie) și prenume (nume de botez) – *Lipovan Ștefan, Lipovan Sofia* – și altul popular-cutumiar, constând din numele de botez (de cele mai multe ori sub formă hipocoristică sau diminutivală) și numele de pociumb (în cazul genitiv, cu articolul hotărât proclitic în forma *lu*) – *Ștefi lu Bóscoță, Sofica lu Bóscoță*. Ambele sisteme utilizează un nume dobândit – individual – și unul moștenit – de apartenență –, capabile să marcheze situații sociale și juridice referitoare la descendenți. Primul sistem onomastic, la care obligă legea, este folosit numai în acte, atunci când se vine în contact cu viața de stat, cu organele administrative, școala, armata etc., pe când în viața de zi cu zi, în procesul comunicării prin limbă dintre oameni, primul sistem trimite curent la al doilea sau al doilea îl ignoră cu desăvârșire pe primul.

4. În lucrarea de față ne interesează doar comportamentul numelui de botez în legătură cu nașterea și căsătoria. El are o singură funcție: de identificare și și-o exercită astfel:

4.1. Ca nume unic în sat: *Cosma, Cristian, Macarie, Stana, Victor*.

4.2. Ca diminutive și hipocoristice unice în sat: *Coluț(ă)* (< *Nicolae*), *Cornelică, Costi, Leli* (< *Aurel*), *Licu* (< *Vasile*), *Luțu* (< *Cornel*), *Oti* (< *Otilia*), *Severică, Stelică* (< *Stelian*), *Tăsica* (hipocoristic atribuit ca nume de la *Anastasia*), *Tuți* (< *Dumitru*).

4.3. Diminutiv răspândit dincolo de cercul intim prin promovarea persoanei într-o funcție remarcabilă. E vorba de fostul președinte al C. A. P. *Ioan Prohab*, pe care, din 30 de oameni, 18 îl identifică prin *Ionică*, 4 prin n. fam. *Prohab*, 4 prin

diminutiv de la n. bz. + n. pb. al socrilor în familia cărora a intrat: *Ionică lu Borcău*, 3 prin n. pb. al socrilor: *Borcău*, unu prin dim. și n. pb. strămoșesc: *Ionică lu Lazăr*.

4.4. Nume de alintare în familie: *Pupu* (nume cu care a fost „dezmierdat” de copil un alt fost președinte de C. A. P., *Dimitrie Laichici*, care a stat și înainte în atenția satului, fiind un foarte bun jucător de fotbal).

4.5. Termen de respect + n. bz. unic în sat: *Baba Răveca*.

4.6. N. bz. + numele străzii pe care locuiește respectivul individ: *Ion Darva* (îl chema *Ioan Pascotă*, cu n. pb. *Cincă*; cum însă în Belinț mai sunt patru familii cu acest n. pb., iar unul dintre verii săi se numește tot *Ion*, identificarea prin *Ion lu Cincă* ar fi creat confuzii și s-a recurs la forma amintită, *Darva* fiind nume de uliță).

5. Prin naștere, individul primește automat, fără nici un fel de ceremonie, două nume: unul din sistemul onomastic oficial – numele de familie – și altul din sistemul onomastic cutumiar – numele de pociumb. Al treilea nume – numele de botez – se dobândește după o procedură mai complicată și de oarecare durată. Importantă pentru legătura dintre nume și viața socială nu este atât procedura *atribuirii*, cât operația *selectării* unui anumit nume de botez: 1. *cine* face această selectare; 2. după ce *criterii*; și 3. *ce* nume selectează, la urma urmei, din tezaurul onomastic al limbii.

5.1. Alegerea numelui de botez se face, cel mai adesea, cu mult înainte de nașterea copilului. Cuvântul hotărâtor îl are familia. Din 130 de nume de botez pe care le-am studiat mai îndeaproape, 109 sunt selectate de către membrii familiei (înțelegând și rudele de sânge mai apropiate). În 18 cazuri și-au impus punctul de vedere rudele spirituale: nașii de 12 ori și „baba de buric” (femeia care moșește nou-născutul) de șase ori. Pentru celelalte trei nume de botez a existat un acord între familie și rudele spirituale (în două cazuri cu nașii, într-un caz cu „baba de buric”).

Majoritatea informatorilor declară că în trecut nașul avea un rol mult mai important în alegerea numelui de botez (vezi și Paul H. Stahl, *Moșitul și nășitul. Transmisia lor în cadrul neamului*, în REF, tomul 38, nr. 5, 1993, p. 419-437), rol diminuat considerabil în prezent și preluat aproape în întregime de familie: „Până la ora actuală numele de botez se ia la buna înțelegere între părinți. În cazuri foarte rare intervine și nașul”; „Până mai ieri-alaltăieri s-a ținut cont de voința preotului, a nănașului. Nănașul în înțelegere cu popa au fost baza”; „La noi, de obicei, odată o ales nănașul numele”. Declarații ce se verifică printr-o cercetare a onomasticii din secolul trecut, pe baza evidenței botezaților, aflată în arhiva bisericii: în perioada 1833 – 1836, am întâlnit 32 de nume de botez ale nou-născuților care coincid cu numele de botez ale părinților și 41 care coincid cu ale nașilor, iar în perioada 1849 – 1853, 31 coincid cu numele de botez ale părinților și 30 cu ale nașilor.

Dacă rolul nașilor în selectarea numelui de botez cunoaște o treptată eroziune, în schimb între nași și fini „persistă relații de rudenie spirituală, al căror efect vizibil este mai ales în ordinea interdicțiilor religioase de căsătorie” (H. H. Stahl, *op. cit.*, p. 145). Oamenii dezaprobă căsătoria între nași și fini, ca și între neamuri de același sânge, pentru a evita nașterea unor copii „năbuni”, „năsănătoși”, „schilozi”,

„nănorociți”, „nănormali”, „năzdraveni” și alte necazuri: „La Bagiu copilul lu nănașu o luat pă fata lu fina și baba Lena o căzut dân coșie și ș-o rupt pișoru”; „Pavel lu Ofroc și China lu Dică să vorbea că or fost nănași, să vorbea dă lucruri slabe”. Totuși, tinerii încep să gândească mai liber în această privință și să treacă peste piedica rudeniei spirituale de nășie: „Văru-meu, Ionuț lu Popescu, o vrut să se căsătorească cu Victoria lu Săimanu, dar a lu Săimanu erau nași lu Popescu, și bătrânii n-or fost de acord”. Când o informatoare condamna asemenea căsătorii efectuate între neamuri, am avut cu ea următoarea discuție: „– Ce s-ar fi putut întâmpla? – Să aibă copii năzdraveni. – Dar uite că nu s-a-ntâmpat așa; atunci înseamnă că-i bine să se căsătorească rudele între ele. – Îi bine, astea-s prostii băbești”.

O remarcă pe care o face H. H. Stahl este valabilă și pentru situația din satul Belinț: „Obligația de a năși este, în principiu, neîntreruptă. Trebuie deci ca ea să poată fi transmisă din generație în generație. Cum anume se procedează?”

Ne putem ușor convinge că și în această privință realitatea cea mare, care trece dincolo de viața indivizilor, este gospodăria. Îndatorirea de a năși aparține gospodăriei ca atare. Deci ca regulă precisă: va fi naș în urma morții părinților acela dintre copii care a rămas în casa bătrânească” (*op. cit.*, p. 135).

Nașii continuă să aibă un rol bine definit în cadrul actului ritual de atribuire a numelui – botezul. Dacă în privința selectării numelui de botez n-au avut în exclusivitate cuvântul hotărâtor nici în trecut, cu atât mai mult îl pierd în prezent, când gradul relativ mare de independență pe care-l dobândesc membrii familiei țărănești atrage după sine un statut considerabil schimbat al tinerilor, care, liberi de prejudecăți și de coerciție economică, câștigă dreptul de a lua singuri hotărâri. Așa se explică de ce, în majoritatea cazurilor studiate, părinții – adică tinerii – sunt aceia care aleg numele de botez pentru copiii lor. „La noi la Belinț părinții aleg numele. Măi aleg și bunicii, dacă or avut ei pă cineva care o murit”; „Noi am fost nănași la Gongea, dar nu i-am măi pus noi nume la copii, părinții l-or pus. Lu tata lor noi i-am dat numele Constantin, după tata meu; la copiii lor ei ș-or găsât nume, că nici nu știu să-l spun – *Giuliano* și *Diomedea*”; „Acum noru-mea spune că, dacă are fetiță, îi pune nume franțuzesc. Io am spus să-i punem nume românesc: *Sanda, Mărie*”. Informatorul acesta din urmă – C. Adam – ne-a mai declarat și altă dată că își va boteza nepoții cu nume vechi românești (a se înțelege: calendaristice). La scurt timp după ce i-am luat interviul, nora sa a dat naștere unui băiat. Părinții l-au declarat la oficiul stării civile cu numele *Florentin* și *Dorinel*. Întrebându-l din nou pe bătrân cum e cu numele vechi românești, ne-a răspuns cu amărăciune: „Apoi, acum tinerii-s la putere”. Și totuși, s-a zbatut să obțină și el o satisfacție, cerând preotului, prin intermediul nașului, să-i fie înmatriculat nepoțelul la biserică și cu numele său, *Constantin*.

5.2. Așadar, constatând că părinții sunt aceia care de cele mai multe ori aleg numele copiilor lor, să vedem în continuare după ce criterii o fac. Acestea, aparținând unor persoane de vârste variate, oglindesc tendințe și epoci diferite (de la sfârșitul secolului trecut și până în prezent).

Se poate vedea că primează criteriul *genealogic* (în 83 de cazuri), adică dorința de perpetuare a numelui unui membru al familiei sau al unei rude apropiate (71 de cazuri) și al rudelor spirituale (11 cazuri: 9 ale nașilor și 2 ale „babei de buric”); un singur nume de botez este identic și la naș, și la un membru al familiei. „Lu *Lena* i-am zis așa după numele unei mătuși care o murit la 19 ani fată mare”; „*Stefi* îi pus pă numele lu uica lu tata, să nu să schimbe numele”; „Fata mea îi *Mărie*, așa o vrut mama mea, după soru-mea, care o plecat din casă [noră] ș-o vrut să rămână în casă numele de *Mărie*.”; „*Ion* îi după moș-strămoșu meu, ăl măi bătrân dâן pociump”; „*Ion* îi după un verișor crescut la noi și dat ginere la Chizătău [sat vecin – n. n., S. D.] și i-o fost pagubă lu mama după el, că o murit”; „Copilu meu îi *Constantin*, după numele meu; cât ai copil [băiat], se păstrează numele; cât o trecut la fete – gata!”; „*Voichița* îi după o nepoată a nănașei care s-o aruncat năntea trenului”.

Se poate considera că în adoptarea criteriului genealogic nu trebuie să recunoaștem neapărat perpetuarea unui cult al strămoșilor, cât reminiscentele unei stări revoluate când n. bz., transmis din generație în generație, putea îndeplini, în condițiile inexistenței n. fam., o funcție juridică, înlesnind succesiunea brumei de avere, a micii gospodării. Dar ipoteza trebuie verificată.

Al doilea criteriu este cel *estetic*, promovat adesea sub imperiul modei (29 de cazuri): „Bărbatu meu o vrut să-i zicem lu *Lena* și *Voichița*, fiindcă venea la Sósă o fată din Jabăr [sat vecin – n. n., S. D.] pe care o chema *Voichița* și lu tata i-o plăcut numele ăsta”; „Lu copilu meu îi zicem *Valerică*, fiindcă lu socrii mei le-o plăcut așa, că o fost un copil a lu popa Călniceanu cu numele *Valerică*”; „Acum se pun nume din cărți, nu *Mărie* și *Ana*; cărțile vorbesc”; „Acu numele se aleg după artiști; îs nume noi, care n-or fost”; „I-am zis *Luminița*, după *Luminița Dobrescu*”; „Dacă numele mamei nu este frumos – *Livia*, *Lena*, *Veta* –, se alege unul frumos, din ziare, din filme, dar al doilea nume este tot al mamei: *Loli-Livia*”; „*Doina* – după nume măi domnești”; „I-am pus *Ileana*, că atunci toate or pus numele *Ileana*”; „*Brândușă* mi l-o pus tata meu, că era atunci *Brândușă* asta lu Milente mare cântăreață la cor; dar baba mea n-o vrut să-mi zică *Brândușă*, ca lu *Brândușă* lu George Lichii dă păstă drum și mi-o zis *Ana*, cum îi zicea și ei lumea”; „Fata mea îi *Gherghina*; or zis muierile că o ieșit un nume nou și să-i dea așa”; „*Dorinel* – un nume acu, după denumirile astea noi care or început”.

Al treilea criteriu este cel *calendaristic* (numai 7 cazuri), adică alegerea se face după numele sărbătorii în preajma căreia a avut loc nașterea sau botezul ori se dă un nume sfânt, ca să aibă copilul zi onomastică: „Am vrut eu să fie *Dimitrie*, că-i făcut toamna la Sâmedru”; „Copilu îi *Constantin*, ca să aibă o sărbătoare, iar fata tot așa, îi *Mărioara*, ca să aibă zi la sărbătorire”. Criteriul calendaristic, altădată prevalent, își pierde din importanță, lucru evident și de care oamenii sunt conștienți: „Acu nu se măi țâne sama dă sărbători; nainte, la Flurii, numeau fata *Florica*, la Duminica Tomii – *Toma*; acu: *Dorinel*, *Dan[i]jela*”.

Mai sunt și alte criterii: doi se numesc după numele unor prieteni ai părinților; unu se numește *Doru*, „fiindcă o fost dorit”; unul singur este motivat ca

înscriindu-se într-o tradiție onomastică firească: „Soru-mea îi *Mărie*; ăsta-i numele-ntre țărani: *Lena* și *Mărie*”.

Uneori, desigur, la baza alegerii numelui de botez pot sta simultan mai multe criterii, cum ar fi cel calendaristic și cel estetic: „*Ileana* – ca să aibă posibilitatea să-și serbeze numele; nu i-am zis *Elena*, ci *Ileana*, ca să fie mai înzestrat”.

Din cele 130 de nume de botez luate în considerare, numai pentru șase n-am primit explicații cu privire la criteriul de selectare.

Un caz interesant de selectare a numelui de botez ni l-a relatat informatorul C. Hațeg: „Copilu meu se numește *Gheorghe* după moșu lu nevastă-mea, ca să nu-și piardă numele de *Gheorghe*; eu am vrut să-l numesc *Constantin*, și pe fată *Elena*, ca să-și aibă zi onomastică, dar am fost ginere ș-a trebuit să mă supun socrilor. Fata mea e *Doina-Elena* și îi spunem *Leana*; *Doina* – fiindcă i-a plăcut lu soacră-mea, *Elena* însă a fost dorința mea, aici mi-am putut spune și eu cuvântul, că m-am învechit și eu cu trei ani”. Adică „ginerirea pe curte” a informatorului atinsese trei ani din durata socială necesară asimilării lui complete de noua gospodărie.

5.3. Privitor la felul numelor de botez selectate din tezaurul onomastic de care dispune limba română, cercetarea tuturor prenumelor populației din Belinț (la sfârșitul anului 1971) duce la următoarele constatări:

Unei populații de 1 992 de locuitori i s-au atribuit 2 052 de nume de botez (1 086 de femeie și 966 de bărbat), întrucât 60 de persoane au câte două nume. Luând în considerare frecvența acestora, inventarul numelor de botez este de 447, ceea ce înseamnă un raport de 1:4,45 (1 992:447), adică tot cam la a patra persoană și jumătate se atribuie un alt nume.

În ordinea frecvenței, cele mai răspândite nume de botez sunt: 1. *Ioan* (frecvență: 285, raport – luând în considerare totalul numelor de botez: 2 052, iar nu al locuitorilor – 1:7,20), 2. *Maria* (240, 1:8,55), 3. *Elena* (204, 1:10,05), 4. *Constantin* (153, 1:13,41), 5. *Ana* (58, 1:35,37), 6. *Livia* (52, 1:39,46), 7. *Dimitrie* (51, 1:40,23), 8. *Mărioara* (38, 1:54,00), 9 – 10. *Dumitru*, *Petru* (37, 1:55,45), 11 – 13. *Gheorghe*, *Ștefan*, *Vasile* (36, 1:57,00), 14. *Nicolae* (31, 1:66,19), 15. *Ileana* (30, 1:68,33), 16. *Floare* (26, 1:78,92), 17. *Elisabeta* (25, 1:86,08), 18 – 19. *Brândușă*, *Cornelia* (21, 1:97,71), 20 – 21. *Cornel*, *Sofia* (20, 1:102,60).

Cu frecvența 18: *Doina*, *Victoria*; 16: *Lucreția*; 15: *Viorica*; 14: *Ionel*; 12: *Marian*; 11: *Aurel*; 10: *Dănuț*, *Florica*, *Veronica*; 9: *Daniela*, *Moise*, *Paraschiva*, *Valentin*, *Valeriu*; 8: *Aurelia*, *Viorel*; 7: *Aurora*, *Ecaterina*, *Eleonora*, *Iuliana*, *Mircea*, *Rodica*, *Romulus*; 6: *Dorina*, *Iosif*; 5: *Cristian*, *Dorel*, *Dorin*, *Dorinel*, *Gabriel*, *Ioana*, *Saveta*.

Cu frecvența 4 sunt 12 nume, cu frecvența 3 – 16, cu frecvența 2 – 44, iar 121 sunt nume unice.

Statistica numelor de botez din 1934 indică următoarea situație pentru bărbați (*Ioan*: 253, *Constantin*: 184, *Dimitrie*: 130 – din 914) și pentru femei (*Elena*: 285, *Maria*: 262, *Livia*: 88 – din 952); datele au fost preluate din *Anchetă monografică în comuna Belinț*, Timișoara, 1938, p. 308.

La bărbați, clasamentul s-a menținut și în 1971 neschimbat, în timp ce la femei pe primul loc a trecut *Maria*, urmat de *Elena*, *Ana* și *Livia*. Cel mai răspândit nume de botez era *Elena* (285), iar în 1971 – *Ioan* (tot 285).

Pe sexe și adăugând la numele-titlu și dubletele lui ori formele hipocoristice și diminutivale atribuite ca nume de botez, situația se înfățișează astfel:

Bărbați: 1. *Ioan* (285), *Ionel* (14), *Ianăș* (2) (frecvență totală: 301; raportat la totalul numelor de botez bărbătești – 966 – 1:3,20); 2. *Constantin* (153), *Costică* (2), *Costel* (1), *Tică* (1) (157, 1:6,15); 3. *Dimitrie* (51), *Dumitru* (37) (88, 1:10,97); 4 – 5. *Gheorghe* (36), *George* (1), *Gheorghică* (1) și *Petru* (37), *Petrică* (1) (38, 1:25,42); 6 – 7. *Ștefan* (36) și *Vasile* (36) (1:26,83); 8. *Nicolae* (31), *Nicușor* (1) (32, 1:30,15); 9. *Cornel* (20), *Corneliu* (2) (22, 1:43,90).

Femei: 1. *Maria* (240), *Mărioara* (38), *Măriuca* (2), *Mariana* (1), *Marița* (1) (frecvență totală: 282; raportat la totalul numelor de botez feminine – 1086 – 1:3,85); 2. *Elena* (204), *Ileana* (30), *Lenuța* (4), *Leana* (2), *Lena* (1), *Nuța* (1) (242, 1:4,48); 3. *Ana* (58), *Anișoara* (1) (59, 1:18,40); 4. *Livia* (52, 1:20,88); 5. *Floare* (26), *Florica* (10) (36, 1:30,16); 6. *Elisabeta* (25), *Saveta* (5), *Veta* (1) (31, 1:35,03); 7. *Cornelia* (21), *Nela* (1), *Neli* (1) (23, 1:47,21); 8. *Brândușă* (21, 1:51,71); 9. *Sofia* (20, 1:54,30).

Dintre cele 18 nume de botez cu frecvența cea mai mare, majoritatea (13) sunt de proveniență calendaristică (*Constantin*, *Dimitrie*, *Gheorghe*, *Ioan*, *Nicolae*, *Petru*, *Ștefan*, *Vasile*; *Ana*, *Elena*, *Elisabeta*, *Maria*, *Sofia*); 3 nume sunt de origine latină, introduse în onomastica noastră începând cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea (*Cornel*, *Cornelia*, *Livia*), iar 2 sunt creații românești de la nume de flori (*Brândușă*, *Floare*).

De remarcat că marea frecvență a numelor calendaristice nu se explică prin criteriul calendaristic, în vizibilă depreciere, ci prin cel genealogic, de selectare a numelui de botez.

Pomind de la afirmația lui Sextil Pușcariu, că „nimic nu e mai supus modei decât tocmai numele ce se dau noilor-născuți” (*Limba română*, vol. I, București, 1940, p. 299-300), și a lui Al. Graur, că „numele de botez se pot înnoi complet într-o sută de ani” (*Nume de persoane*, București, 1965, p. 9), să urmărim cum se verifică lucrul acesta în antroponimia din Belinț și, prin aceasta, care este tendința din zilele noastre cu privire la fizionomia repertoriului numelor de botez. Am cules, pe baza unor registre de evidență civilă păstrate în arhiva bisericii, a primăriei și a dispensarului medical uman, informații asupra numelor date nou-născuților din cinci perioade de timp: 1800 – 1806, 1849 – 1853, 1930 – 1934, 1967 – 1971, 1990 – 1994:

1. *Achim* (frecvența în cele cinci perioade: 14-3-0-0-0), 2. *Adelin* (0-0-0-0-1), 3. *Adelina* (0-0-0-0-1), 4. *Adina* (0-0-0-1-1), 5. *Adrian* (0-0-0-0-2), 6. *Adriana* (0-0-0-1-0), 7. *Alexandra* (0-1-0-0-1), 8. *Alexandru* (7-0-0-0-0), 9. *Alin* (0-0-0-1-3), 10. *Alina* (0-0-0-1-0), 11. *Amarili* (0-0-0-1-0), 12. *Ana* (37-9-3-3-0), 13. *Anca* (0-0-0-0-1), 14. *Ancuța* (0-0-0-0-2), 15. *Andraș* (1-0-0-0-0), 16. *Andreea* (0-0-0-0-3), 17. *Andrei* (0-0-0-0-1), 18. *Angelica* (0-0-1-0-0), 19. *Anișoara*

(0-0-0-1-0), 20. *Aurel* (0-0-1-0-1), 21. *Aurora* (0-0-1-0-0), 22. *Avram* (6-0-0-0-0), 23. *Bianca* (0-0-0-0-1), 24. *Brândușă* (5-0-3-0-0), 25. *Camelia* (0-0-0-2-0), 26. *Cătălina* (1-0-0-0-0), 27. *Cerasela* (0-0-0-0-1), 28. *Claudiu* (0-0-0-0-2), 29. *Codruța* (0-0-0-1-1), 30. *Constantin* (34-26-19-7-1), 31. *Constantina* (0-0-0-0-1), 32. *Consuela* (0-0-0-1-0), 33. *Corina* (0-0-0-2-1), 34. *Cornel* (0-0-3-1-0), 35. *Cornelia* (0-0-2-0-0), 36. *Costel* (0-0-0-1-0), 37. *Costică* (0-0-0-1-0), 38. *Cristina* (0-1-0-1-2), 39. *Cumbrie* (17-0-0-0-0), 40. *Damaschin* (3-2-5-0-0-0), 41. *Dan* (0-0-0-0-1), 42. *Daniel* (0-0-0-2-1), 43. *Daniela* (0-0-0-8-0), 44. *Darius* (0-0-0-0-3), 45. *David* (0-0-0-0-1), 46. *Dănuț* (0-0-0-3-1), 47. *Denisa* (0-0-0-0-1), 48. *Despa* (5-0-0-0-0), 49. *Diana* (0-0-0-0-2), 50. *Dimitrie (Dumitru)* (32-48-14-5-0), 51. *Diomedea* (0-0-0-1-0), 52. *Dionisie* (4-21-0-0-0), 53. *Dobrița* (3-0-0-0-0), 54. *Doina* (0-0-0-3-0), 55. *Domnica* (3-2-0-0-0), 56. *Dorel* (0-0-0-5-0), 57. *Dorian* (0-0-0-1-0), 58. *Dorin* (0-0-0-4-0), 59. *Dorina* (0-0-0-4-0), 60. *Dorinel* (0-0-0-2-1), 61. *Doru* (0-0-0-3-0), 62. *Dragoș* (0-0-0-1-1), 63. *Drăgoi* (1-0-0-0-0), 64. *Dulcu* (0-0-0-1-0), 65. *Eca* (1-0-0-0-0), 66. *Ecaterina* (2-0-0-0-0), 67. *Ela* (1-0-0-0-0), 68. *Elena* (14-26-33-4-2), 69. *Elisabeta* (38-36-1-0-0), 70. *Elisei* (1-0-0-0-0), 71. *Emanuel* (0-0-0-0-1), 72. *Emilia* (0-0-1-0-0), 73. *Erina* (1-0-0-0-0), 74. *Estera* (0-0-0-0-1), 75. *Eugen* (0-0-1-0-0), 76. *Eugenia* (0-0-1-0-0), 77. *Eustatie* (1-0-0-0-0), 78. *Eva* (36-13-0-0-0), 79. *Flavius* (0-0-0-0-3), 80. *Floare* (0-2-0-0-0), 81. *Florentina* (0-0-0-0-1), 82. *Florica* (0-0-2-1-0), 83. *Florin* (0-0-0-2-2), 84. *Florina* (0-0-0-0-1), 85. *Florinel* (0-0-0-1-0), 86. *Francisc* (0-0-1-0-0), 87. *Gabriel* (0-0-0-4-1), 88. *Gabriela* (0-0-0-4-0), 89. *Gelu* (0-0-0-1-0), 90. *Gheorghe* (38-32-0-2-0), 91. *Gheorghiuță* (0-0-0-1-0), 92. *Gherasim* (4-0-0-0-0), 93. *Giulliano* (0-0-0-1-0), 94. *Giurgie* (1-0-0-0-0), 95. *Gostina* (1-0-0-0-0), 96. *Iancu* (5-0-0-0-0), 97. *Ianoș* (1-0-0-0-0), 98. *Iconie* (13-0-0-0-0), 99. *Ilca* (1-0-0-0-0), 100. *Ileana* (0-0-2-4-0), 101. *Ilie* (1-1-0-0-1), 102. *Ioachim* (6-1-0-0-0), 103. *Ioan* (13-19-26-9-0), 104. *Ioana* (8-0-0-0-0), 105. *Ionel* (0-0-0-8-1), 106. *Ionela* (0-0-0-0-2), 107. *Ionuț* (0-0-0-0-2), 108. *Iordana* (1-0-0-0-0), 109. *Iosif* (3-2-0-0-0), 110. *Iovanca* (1-0-0-0-0), 111. *Isac* (4-0-0-0-0), 112. *Iuliana* (0-1-0-0-0), 113. *Iustina* (3-0-0-0-0), 114. *Larisa* (0-0-0-0-1), 115. *Laura* (0-0-0-0-1), 116. *Laurențiu* (0-0-0-0-2), 117. *Lavinia* (0-0-0-0-1), 118. *Lazăr* (1-1-0-0-1), 119. *Liliana* (0-0-0-2-0), 120. *Livia* (0-0-0-1-0), 121. *Lorena* (0-0-0-0-1), 122. *Loridana* (0-0-0-0-2), 123. *Luca* (0-0-0-1-0), 124. *Lucian* (0-0-0-1-0), 125. *Ludovic* (0-0-1-0-0), 126. *Luminița* (0-0-0-2-0), 127. *Magdalena* (0-0-3-0-0), 128. *Maria* (62-28-26-7-6), 129. *Marian* (0-0-0-0-1), 130. *Mariana* (0-0-0-4-1), 131. *Marinela* (0-0-0-1-0), 132. *Marișca* (12-6-0-0-0), 133. *Marius* (0-0-0-2-2), 134. *Marta* (1-0-0-0-1), 135. *Măgdălina* (2-0-0-0-0), 136. *Mărinca* (1-0-0-0-0), 137. *Mărioara* (0-0-9-2-0), 138. *Mărtin* (9-0-0-0-0), 139. *Mezânca* (1-0-0-0-0), 140. *Mihaela* (0-0-0-3-2), 141. *Mihai(l)* (1-0-0-0-1), 142. *Mircea* (0-0-0-1-0), 143. *Mirel* (0-0-0-1-0), 144. *Mirela* (0-0-0-2-1), 145. *Miruna* (0-0-0-0-1), 146. *Moise* (1-0-0-0-0), 147. *Monalisa*

(0-0-0-0-1), 148. *Nasta* (1-4-0-0-0), 149. *Natalia* (0-0-0-0-1), 150. *Nicolae* (29-27-1-2-0), 151. *Nicoleta* (0-0-0-1-0), 152. *Nicușor* (0-0-0-1-0), 153. *Oana* (0-0-0-0-2), 154. *Ofelia* (0-0-1-0-0), 155. *Ovidiu* (0-0-0-0-1), 156. *Paraschiva* (25-2-0-0-0), 157. *Partenie* (0-3-0-0-0), 158. *Patricia* (0-0-0-0-1), 159. *Pau* (0-1-0-0-0), 160. *Paul* (0-0-0-0-1), 161. *Pavel* (3-0-3-0-0), 162. *Persida* (2-0-0-0-0), 163. *Petra* (1-0-0-0-0), 164. *Petru* (8-0-2-1-0), 165. *Puiu* (0-0-0-1-0), 166. *Radu* (0-0-0-0-1), 167. *Rafiila* (1-3-0-0-0), 168. *Ramona* (0-0-0-0-1), 169. *Raul* (0-0-0-0-1), 170. *Răzvan* (0-0-0-0-1), 171. *Richard* (0-0-0-1-0), 172. *Rista* (nume bărbătesc) (1-0-0-0-0), 173. *Rita* (0-0-0-1-0), 174. *Rodica* (0-0-0-2-0), 175. *Roxana* (0-0-0-0-2), 176. *Rusalin* (1-1-0-0-0), 177. *Rusanda* (0-1-0-0-0), 178. *Sabin* (0-0-0-1-0), 179. *Safta* (1-0-0-0-0), 180. *Samfii* (1-0-0-0-0), 181. *Samuilă* (1-0-0-0-0), 182. *Sanda* (1-47-0-0-0), 183. *Sava* (nume de femeie) (0-6-0-0-0), 184. *Sebastian* (0-0-0-0-1), 185. *Semenica* (0-2-0-0-0), 186. *Silvia* (0-0-1-0-0), 187. *Silviu* (0-0-0-0-1), 188. *Simileana* (2-0-0-0-0), 189. *Siminica* (0-0-1-0-0), 190. *Simion* (8-0-0-0-0), 191. *Simona* (0-0-0-2-0), 192. *Sânziana* (*Sâmziana*) (2-1-0-0-1), 193. *Sofia* (24-22-0-0-0), 196. *Sorina* (0-0-0-2-0), 197. *Ștefan* (1-13-2-2-0), 198. *Tasiia* (1-0-0-0-0), 199. *Terezia* (0-7-0-0-0), 200. *Todor* (0-0-1-0-0), 201. *Toma* (1-14-0-0-0), 202. *Traian* (0-4-1-0-0), 203. *Trăilă* (20-0-0-0-0), 204. *Trifon* (9-1-0-0-0), 205. *Valentin* (0-0-0-6-1), 206. *Valeriu* (0-0-0-1-0), 207. *Vasile* (9-3-3-2-0), 208. *Veronica* (0-0-1-1-0), 209. *Versaviia* (3-5-0-0-0), 210. *Vichentie* (33-14-1-0-0), 211. *Victoria* (0-0-4-0-0), 212. *Violeta* (0-0-0-0-1), 213. *Viorel* (0-0-2-1-0), 214. *Viorica* (0-0-1-1-0), 215. *Zamfir* (0-0-0-0-1).

Perioada:	1800 – 1806	1849 – 1853	1930 – 1934	1967 – 1971	1990 – 1994
Persoane botezate	698	466	177	175	78
Nume-titlu	79	44	35	79	71
Raport	1:8,83	1:10,59	1:5,05	1:2,21	1:1,09
Bărbați botezați	372	239	81	97	37
Nume-titlu bărbătești	39	20	16	44	33
Raport	1:9,52	1:11,95	1:5,06	1:2,20	1:1,12
Femei botezate	326	227	96	78	41
Nume-titlu femeiești	40	24	19	35	38
Raport	1:8,15	1:9,45	1:5,05	1:2,22	1:1,07
Nume-titlu unice	33 (41,77%)	12 (27,27%)	16 (36,36%)	42 (53,16%)	52 (52,52%)
– bărbătești	15	7	7	26	26
– femeiești	18	5	9	16	26

Prima constatare pe care o putem face citind tabelul de mai sus este că, dacă la începutul secolului trecut cam tot la al 9-lea om (8,83), iar la mijlocul aceluiași secol cam tot la al 10-lea (10,59) se atribuia un alt nume, în perioada interbelică tendința de individualizare crește, încât tot la al 5-lea individ (5,05) apare un alt nume, pentru ca în vremea noastră această tendință să se adâncească și mai mult: cam tot la al doilea individ (2,21), iar mai încoace aproape la fiecare individ (1,09) se „născocesc” alt nume.

Astăzi se caută numele rar, numele unic, ceea ce înseamnă primatul criteriului estetic de selectare a numelui de botez, în dauna celorlalte criterii. Părinții nu mai doresc ca urmașii să perpetueze un nume tradițional al familiei și nici nu-l mai leagă de sărbătorile religioase, ci se străduiesc să găsească nume nemăifântănite sau cu mică circulație în zonă. Accentuata fărâmițare a inventarului de nume se explică prin aceea că tinerii s-au eliberat de sub tutela împovăraătoare a familiei-unitate de producție, prin însăși diminuarea proprietății private.

Ca să putem aprecia în ce măsură se modifică sistemul prenumelor într-o anumită perioadă de timp, este necesară o clasificare a acestuia după modelul vocabularului: *activ* (fundamental) și *pasiv* (masa vocabularului), incluzând în sistemul onomastic activ acele nume care au o mare frecvență și durabilitate în timp, iar în cel pasiv numele unice sau cu frecvență mică și instabile. În felul acesta suntem în măsură să afirmăm, pe baza cercetării noastre, că despre o primenire a sistemului onomastic se poate vorbi sută la sută numai întrucât privește latura sa pasivă, în timp ce activul rămâne de obicei neschimbat. Bunăoară, numele calendaristice *Constantin, Elena* și *Maria* se întâlnesc în toate cele cinci perioade, pe când numele unice sau mai puțin răspândite (calendaristice sau nu) dispar cu desăvârșire de la o epocă la alta. În locul unor nume de la 1800, ca *Andraș, Despa, Dobrița, Domnica, Drăgoi, Eca, Ela, Elisei, Erina, Eustatie, Giurgie, Gostina, Mezânca, Nasta, Petra, Rista, Rusalin, Safta, Samfui, Samuilă, Simileana, Tasiia, Toma* ș. a., întâlnim astăzi *Adelin(a), Adina, Alin(a), Amarili, Andreea, Bianca, Camelia, Cerasela, Claudiu, Codruța, Consuela, Corina, Darius, Denisa, Diomede, Dorinel, Dragoș, Flavius, Florin, Florinel, Giuliano, Lorena, Marinela, Mirel(a), Miruna, Monalisa, Nicoleta, Patricia, Raul, Simona, Sorina* etc.

Nu putem considera ca făcând parte din sistemul activ nume cu o mare circulație în veacul trecut, dar care s-au pierdut aproape fără urmă în zilele noastre (*Cumbrie, Iconie, Sanda; Achim, Damaschin, Dionisie, Trăilă*) sau nume puțin răspândite, dar care se strecoară aproape prin toate epocile (*Cristina, Pavel, Petru, Ștefan, Vasile*).

Credem că aserțiunea lui Al. Cristureanu, că „sistemul prenumelor tradiționale de proveniență hagiografică, preferate printr-o tradiție familială, deține încă prioritate chiar la generația tinerilor, în majoritatea ținuturilor țării, mai ales la sate” (*Prenume de proveniență cultă în antroponimia contemporană românească*, în SMO, p. 43), poate fi amendată, pornind de la rezultatele obținute de noi la Belinț: e drept că în ultimii ani s-a continuat atribuirea de nume hagiografice, dar,

deși acestea sunt dintre cele mai răspândite, frecvența lor este relativ mică (*Ioan* – 5,14% în 1967 – 1971, 0% în 1990 – 1994, *Constantin* și *Maria* – 4% în 1967 – 1971, 1,28%, respectiv 7,69% în 1990 – 1994); apoi, acestora li se adaugă nume noi, cu care vin în concurență (*Alin, Andreea, Darius, Flavius* – fiecare purtate de 3,84% din nou-născuții perioadei 1990 – 1994).

La limita dintre sistemul vechi și sistemul nou de nume de botez trebuie considerate, ca soluție de compromis la care ajunge familia selectoare a numelui, acele prenume consemnate în actele de stare civilă sub forma diminutivală sau hipocoristică (*Anca, Ancuța, Anișoara, Costică, Gheorghică, Ionel(a), Ionuț, Mărioara, Nicușor, Oana*), care prin origine sunt tradiționale, dar prin aspect marchează noua tendință onomastică.

Spre a încheia considerațiile despre selectarea numelui de botez, ni se pare că următoarea afirmație a lui I. Lutter pentru spațiul cehoslovac se potrivește și la noi: „Tradiția familială în acordarea numelui și-a păstrat influența până în prezent, cu toate că nu în aceeași măsură ca în trecut. O anumită descreștere a numelor care sunt atribuite după părinți, bunici sau rude (naș și nașă) apare ca un rezultat al bine cunoscutei decăderi a tradițiilor în societatea zilelor noastre. În trecut, familia și rudele ei constituiau o unitate mai mult sau mai puțin limitată, cu membrii săi expuși în permanență contactului și influenței reciproce. Situația prezentă se caracterizează, dimpotrivă, prin aceea că legăturile familiale devin din ce în ce mai șubrede și mai libere. Chiar dacă și astăzi copiii sunt numiți după cei dragi din familia lor, actul atribuirii numelui este mai curând o treabă de imitație automată” (*Sociolinguistics and the study of personal names*, în *Actes du Xe Congrès International des Linguistes, Bucarest, 28 Août – 2 Septembre 1967*, vol. I, București, 1969, p. 584).

5.4. Cât privește *atribuirea* numelui de botez, procedura îndeobște cunoscută nu diferă de cea din alte comunități rurale. O dată selectat numele de botez și atribuit la naștere prin declararea nou-născutului la serviciul de stare civilă, urmează, după anume timp, actul ritualic al atribuirii – botezul, care nu este altceva decât confirmarea de către preot a numelui ales de părinți. După cum am văzut, există cazuri când preotul poate soluționa divergențele dintre cei ce selectează numele (părinți și bunici), acordând un nume în plus nou-născutului. Ce semnifică oficierea botezului în cadrul colectivității țărănești, în contrast cu înregistrarea seacă a numelui în actele de evidență civilă, ne-o spune Sanda Golopenția-Eretescu, într-o concisă și inspirată formulare: „...Actul de botez este un rit de trecere prin care preotul validează de fapt nu numai numele sub care va fi cunoscut, în microcolectivitatea sătească, noul-născut, ci însăși calitatea de *insider* în raport cu aceasta a copilului. Cel căruia i se adresează actul de botez este satul întreg, în raport cu care noul-născut a câștigat – la cererea subînțeleasă a rudelor – un statut social. Adresarea este directă și orală” (*Clasificarea prin „numuri”* (I), în REF, XVII, 1972, nr. 2, p. 153).

5.5. Mai interesantă ni se pare *funcționarea* sistemului numelor de botez în colectivitatea sătească. Numele de botez, ca și cel de familie, este considerat solemn și oficial și, de cele mai multe ori, nu se folosește în forma sa completă și aidoma cu cea din acte decât în împrejurări care sunt, de asemenea, solemne și oficiale. În uzul de toate zilele, numele de botez ia forme mult mai variate sau se folosește cu totul schimbat (ori nu se folosește deloc).

5.5.1. Așa, spre exemplu, rare sunt numele de botez care să nu se folosească și în formă hipocoristică sau diminutivală. Ba chiar există nume care aici nu se folosesc decât în aceste forme. (Nume ca *Alexandra, Aurora, Constantin, Dumitru, Ecaterina, Elena, Elisabeta, Paraschiva, Persida, Romulus, Vichente* nu se utilizează niciodată în vorbirea curentă sub această formă.)

Iată o listă a numelor de botez care generează hipocoristice și diminutive (aceste forme, notate în paranteze, urmează ordinea frecvenței lor, nu cea alfabetică): **Adrian** (*Adi*), **Alexandra** (*Sanda, Sănduța, Alexandrina*), **Ana** (*Anișoara, Nuța, Anuș, Nuși, Nuica*), **Antonie** (*Toniță*), **Augustin** (*Gusti, Tinu*), **Aurel** (*Aurică, Leli*), **Aurelia** (*Aureli, Aurica, Aurora, Aura, Rica, Rora*), **Avram** (*Avrămuț*), **Axente** (*Senti*), **Brândușă** (*Dușa*), **Constantin** (*Tică, Costică, Costa, Costel, Ticuță, Ginu, Costi, Ică, Ticu*), **Cornel** (*Nelu, Cornelică, Corneluț, Neluțu, Luțu*), **Cornelia** (*Corneli, Neli, Nela, Neluța*), **Cristian** (*Tianu*), **Damaschin** (*Chimu*), **Damian** (*Mene*), **Dan** (*Dănuț*), **Daniela** (*Dana, Danieluța*), **Dimitrie** și **Dumitru** (*Mitru, Mita, Mitruț, Mităluț, Tuți, Tie, Mitică, Micu, Miti*), **Dinel** (*Dinică*), **Dionisie** (*Nesa*), **Doina** (*Doinița*), **Dorian** (*Dori*), **Ecaterina** (*Cati, Cătălina, Catița*), **Elena** (*Lena, Lenuța, Nuța, Leana, Lencuța, Lenca, Nuți, Leli, Linca, Nica, Cuța, Ilenuca*), **Eleonora** (*Norica, Leonora*), **Elisabeta** (*Veta, Saveta, Vetuța, Vicuța*), **Eugen** (*Genu*), **Eugenia** (*Jeni, Jenica, Zinuca*), **Fevronia** (*Vronița*), **Floare** (*Florica, Rica*), **Florin** (*Florinel*), **Gabriel** (*Gabi, Găbiță*), **Gabriela** (*Gabi*), **Gheorghe** (*Ghiță, Giță, Gincă, Gheorghită, Gică*), **Iconie** (*Nia*), **Ileana** (*Leana*), **Ion** (*Niță, Nelu, Ionel, Neluțu, Ionică, Ionuț, Ioniță, Nicu, Ianăș, Nonu*), **Iuliana** (*Iulia, Iulca, Iulișca*), **Lazăr** (*Lăzărică*), **Leontina** (*Tinuca*), **Liliana** (*Lili*), **Livia** (*Liviuța, Livi*), **Livius** (*Liviu, Livi*), **Lucia** (*Luci, Lucica*), **Lucian** (*Țanu*), **Lucreția** (*Creața, Lucreți, Creți*), **Maria** (*Mărioara, Mărica, Măriuța, Rica, Marea, Mariana, Măriuca, Ria, Mioara, Rița*), **Marin** (*Marinică*), **Melania** (*Milanca*), **Moise** (*Moisică*), **Natalia** (*Tălie*), **Nicolae** (*Lae, Nicu, Lăiță, Lăicuț, Nicolită, Lică, Coliță, Coluț(ă), Nicușor*), **Olga** (*Olguța*), **Otilia** (*Oti*), **Paraschiva** (*Chiva*), **Pavel** (*Pală*), **Persida** (*Sida*), **Petru** (*Petrică, Lică*), **Rafila** (*Fila*), **Romulus** (*Nuțu, Romonuț, Romică, Romi, Niță, Muțu*), **Rusalin** (*Rusu*), **Sever** (*Severică*), **Silviu** (*Sâlvi, Silviuț*), **Sofia** (*Sofica, Fofa, Sofi*), **Stela** (*Steluța*), **Stelian** (*Stelică*), **Ștefan** (*Ștefi, Nică, Ștefănică, Fănică*), **Tiberiu** (*Tibi*), **Traian** (*Trăienuț*), **Valentin** (*Vali, Tinu*), **Valeria** (*Valerica*), **Valeriu** (*Valerică, Vali, Valer*), **Vasile** (*Văsălică, Vasi, Licu, Lică, Sâle, Ică, Leli*), **Veronica** (*Nica*), **Vichentie** (*Chentă, Chentuța*), **Victoria** (*Toia*), **Viorica** (*Rica, Vălica, Vioara*), **Virginia** (*Virginica*), **Voichița** (*Chița*), **Zaharia** (*Zărie*), **Zamfira** (*Fira*).

Această explozie de forme hipocoristice și diminutive, folosite în mod curent în locul numelui de botez „stocat” în acte, se poate explica prin următoarele cauze: în primul rând, ele conferă numelui de botez oficial o coloratură mângâietoare, afectivă, intimă; apoi, spre a evita confuziile de nume din aceeași familie, știută fiind marea putere de circulație a unor nume de botez de la o generație la alta, prin aceste nume se obține o posibilitate sporită de identificare. (Ex.: în familia lui Ion Cebzan – numit curent *Ion lu Popescu* – socrul se numește *Ionuț*; băiatul lui Ion, pentru a perpetua numele tatălui și al bunicului, dar și pentru a se deosebi de aceștia, este numit în mod curent *Ionel*.) O altă rațiune pentru care se folosesc aceste forme este necesitatea de a se fixa personalitatea, individualitatea nou-născutului prin hipocoristice sau diminutive unice, care capătă astfel și o tentă modernă, contribuind și la o demarcație onomastică a generațiilor („Pe fata mea o cheamă *Mărie*, ca și pe baba mea de la Coștei, dar i-am zis *Ria*, ca să nu fie chiar așa ca baba”). (Cum se compromite un nume frumos, de origine latină, ne-o atestă *Livia*, un nume pe cale de dispariție.) În fine, unele nume de botez, datorită corpului fonetic mare – *Constantin*, *Dimitrie*, *Paraschiva* etc. –, sunt greu de pronunțat, iar vorbitorii, din economie verbală, preferă hipocoristicele de la ele.

5.5.2. Există o seamă de nume de botez care, deși atribuite, nu se folosesc niciodată. Aici se cuprinde, de obicei, cel de-al doilea nume, dat convențional, spre a satisface una dintre părțile aflate în divergență cu opinia celor ce au cuvântul hotărâtor în selectarea numelui. Spre exemplu, Ion Cimponeriu, numit *Ion lu Drăgozúra*, are trei nume de botez: *Ion-Cornel-Eugen*, dintre care numai cel dintâi, atribuit după un unchi al său, este utilizat curent, în timp ce al doilea (după naș) și al treilea (după nașă) nici nu se cunosc de către colectivitatea sătească. Informatorul Ion Hațeg-Adam, numit *Ionuț lu Bria*, ne spune: „Eu mă numesc și *Ion*, după nănaș, și *Constantin*, după tata; în buletin nu-i trecut decât *Ion*, la biserică-i *Ion* și *Constantin*”. Tot aici intră și cazurile când nou-născutul primește un nume modern și unul tradițional (*Dorinel-Constantin*, *Luminița-Mărioara*), dar se folosește numai cel dintâi. Numai foarte rar se întâmplă să nu se utilizeze numele modern: în familia lui Ț. (om mai înstărit în sat), fata se numește *Mărioara-Rodica*; cum însă și C. (om considerat mai sărac și fără vază în sat) și-a botezat fata tot *Rodica*, ai lui Ț. preferă numele tradițional *Mărioara*, chiar dacă și mama se numește tot *Mărioara*, iar deosebirea dintre mamă și fiică trebuie să se facă prin adăugarea la nume a unui determinant: *Mărioara Mare*, *Mărioara Mică*.

Uneori, chiar dacă persoana are un singur nume, se poate întâmpla să nu fie cunoscută în sat după acesta, ci după un altul care nu apare în registrele de evidență civilă. O femeie, numită la dorința bunicului ei *Cornelia*, este cunoscută sub numele de *Lena*, considerat mai „la îndemână” chiar și de către bunicul care a făcut selectarea numelui de botez; o fată venită noră din alt sat, botezată *Antița*, este numită frecvent *Letiția*, nume mai obișnuit în Belinț decât primul; la fel, *Ioana*, nume neobișnuit în sat, a fost înlocuit cu *Ana*; o altă femeie, numită *Maria*, este cunoscută sub numele de *Brândușă*, după nora „babei de buric”. Sau: „Fata mea se

numește Maria, fiindcă așa o vrut mamă-mea, după soru-mea, care s-o dus noră, și o vrut să rămână în casă numele de *Mărie*; dar la spital, fetele alea care-s acolo când femeile nasc, i-or zis *Mioara* și așa îi zice toată lumea în sat”.

5.5.3. Se întâlnesc cazuri când într-o familie se perpetuează același nume de botez din tată-n fiu, adesea chiar în aceeași formă diminutivală sau hipocoristică. Confuzia se înlătură prin adăugarea la nume a unui determinant referitor la vârsta purtătorului: *Ion ăl Mare*, *Ion ăl Mic*; *Costa-l Bătrân*, *Costa-l Mic*; *Mita-l Mare*, *Mita-l Mic*; *Măriuța Mare*, *Măriuța Mică*; *Lena Bătrână*, *Lena Mică* – în care opoziția tată/fiu, mamă/fiică, adică bătrân/tânăr se exprimă prin *mare (bătrân)/mic* și *mare (bătrână)/mică*.

5.5.4. Schimbările de nume sunt foarte rar întâlnite. Noi cunoaștem două cazuri la Belinț, explicabile prin împrejurări și cauze diferite. „O fost obiceiuul ca primul nume să nu rămână, ci să se schimbe, că altcum moare copilul. Copilul meu se numește *Vasile*, dar noi i l-am schimbat în *Sălcuță*”. Este, de fapt, un diminutiv de la un hipocoristic al lui *Vasile*: *Sâle* > *Sălcuță* > *Sălcuță* (cf. *vasilică*, DEX, s. v., *vasilicuță*, DI, s. v.). Celălalt caz este al Elisabetei Marchiș, numită *Veta* până la vârsta de 7 – 8 ani (și chiar astăzi, când se apropie de 60 de ani, e numită încă *Veta* de către unii săteni); ei a început să i se zică în mod curent *Victoria*, mai întâi de către familie, apoi de către sat, după moartea, la vârsta de 9 ani, a fetei nașei sale, care se numea *Victoria*. Ca peste tot în asemenea cazuri, schimbarea numelui are „un caracter ocult și închis” (S. Golopenția-Eretescu, *Clasificarea prin „numuri”* (II), în REF, tomul XVII, 1972, nr. 3, p. 194).

6. Prin căsătorie, numele de botez suferă modificări numai când în familia în care intră „nora” sau „ginerile” mai există un nume identic cu al acestora, purtat de socru sau soacră ori de vreo rudă mai în vârstă care, dintr-un motiv sau altul, trăiește în familia respectivă. Și în acest caz (vezi **5.5.3.**) confuzia posibilă între bătrâni și tineri se înlătură prin adăugarea determinativului de vârstă: *mare (bătrân)/mic*; *mare (bătrână)/mică*. (De remarcat că și numele socrilor etc. suferă modificarea respectivă.)

Uneori însă distincția se mai face și prin adăugarea numelui de pociumb părintesc al ginerelui, al nurorii sau al soacrei care, la rândul ei, este noră în acea gospodărie. Ex.: „La Băia, și socrul, și ginerele se numesc *Tică*. Ginerelui i se spune *Tică-l Mic* sau *Tică de la Catița*”; „La Molanu, soacra îi *Lena* și nora tot *Lena*. Pe noră o numesc *Lena de la Pleșu*”; „La Gitână, și soacra, și nora îi *Lena*. Lumea zice *Lena Mare* și *Lena Mică*; pentru *Lena Mică* mai zice lumea și *Lena de la Boambă*”; „La Sósă: soacra – *Lena*, nora – *Lena*; la a bătrână i-or zis *baba Lena Țoloane*, că-i viță de la *Țoală*, la a cinără – *Lena*”.

Să se observe că vechiul nume de pociumb este utilizat în aceste împrejurări nu cu articolul posesiv *a lu*, ci cu prepoziția compusă *de la*, întrucât rolul lui nu mai este acela de a indica apartenența, rol preluat de noul nume de pociumb, ci – pentru evitarea confuziei – obârșia. În fapt, numele complet din aceste exemple conține două nume de pociumb: pe cel nou și pe cel vechi: *Tică lu Băia de la Catița*, *Lena lu Molanu de la Pleșu*, *Lena lu Gitână de la Boambă*.

Iată și un caz mai aparte: „S-a întâmplat ca în același număr [= pociumb], la Cerbu, să fie două nurori cu numele *Lena*. Cea mai mare o primit numele *Jebereana lu Cerbu*, cea mai mică a rămas *Lena lu Cerbu*”. (*Jebereana* este un nume creat de la *Jabăr*, sat învecinat, de unde era de loc nora cea mai mare.)

7. *Concluzii*. Numele de persoane nu pot fi tratate static, doar pe baza unor inventare în care sunt ele împietrite, ci în multiplele lor conexiuni cu datele curente ale vieții sociale. Ținând seama de variantele lingvistice ale antroponimelor (în cazul nostru ale numelor de botez) și de mutațiile suferite în structura lor ca imediate consecințe ale prefacerilor sociale și biografice, adică de toate avatarurile numelor de persoane, credem că nu greșim afirmând că numele oamenilor se înfățișează sub două aspecte: unul *prototipic*, de obicei neutilizat în convorbirile firești, un fel de *antroponem*, și altul constând din *variantele* prototipului, așa cum ne apare acesta în uzul cotidian. Un studiu despre dinamica antroponimiei provocată de dinamica mecanismului social va lua, obligatoriu, în considerare, întâi acest al doilea aspect.

*Belinț, 637
Jud. Timiș*